

Beoordeling en advies archeologische onderzoeksrapporten

	Titel rapport	Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek, verkennende fase* Kloosterstraat 2 te Stevensbeek, Gemeente Sint Anthonis *) zie opmerking onder 'algemene indruk'.
	Soort onderzoek	Archeologisch bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van boringen (IVO-O), verkennende fase
	Versie rapport	1.0
	Kenmerk	KSP Rapport 18343
	Onderzoeksbureau Adres, telefoon, e-mail	KSP Archeologie Vleugelstraat 15, 5922 JM Duiven, tel. 06-65 63 85/97, www.ksparcheologie.nl
	Auteur(s)	E. van der Klooster
	Autorisatie Seniorarcheoloog onderzoeksbureau	E. Schorn
	Datum autorisatie onderzoeksbureau	20 december 2018

	Projectnummer	18343
	Op verzoek van bevoegd gezag Beoordeeld door Monumentenhuis Brabant te Geertruidenberg d.d.	Drs. Anne-Marie Visser Beleidsadviseur archeologie 8 mei 2019

Beoordeling onderzoek, conclusies en adviezen

	Algemene indruk	Er is gekozen voor een combinatie van bureauonderzoek en veldonderzoek. Helaas zijn constatering uit het veldonderzoek al meegenomen in de theoretische bureaustudie. Dit beïnvloedt het gespecificeerd verwachtingsmodel en de toetsing daarvan in het veldonderzoek. Soms wat warrige gevolgtrekkingen, waarbij het gebruikte bronnenmateriaal niet voldoende is geïnterpreteerd. *) Als veldonderzoek uitgevoerd is een milieukundig bodemonderzoek. Dit heeft een andere vraagstelling dan het archeologisch booronderzoek, zoals terecht wordt opgemerkt op pag. 16. Gegevens uit het milieukundig bodemonderzoek mogen weliswaar als bron worden gebruikt, maar om het onderzoek te benoemen als Inventariserend Veldonderzoek conform de KNA is wel een erg vrije interpretatie.
	Kwaliteit conform KNA 4.0	Ja, bureauonderzoek
	Verwijzing naar processtappen (specificaties in KNA protocollen)	Ja
	Opmerkingen en suggesties	De in rood gemarkeerde opmerkingen in dit beoordelingsverslag zijn vooral bedoeld als aandachtspunten voor het onderzoeksbureau.

Monumentenhuis Brabant beoordeling rapportage formulier versie 4.0 januari 2017

	Conclusies onderzoeksbureau	Op basis van de landschappelijke ligging aan de rand van een drassig gebied gold een hoge verwachting voor vuursteenvindplaatsen uit de perioden Mesolithicum en Neolithicum. Naar verwachting is geen sprake van een dekzandrug. Tijdens het veldonderzoek zijn binnen het gehele gebied aanwijzingen voor vochtige bodemomstandigheden gevonden. Hierdoor heeft het gebied in het verleden geen geschikte verblijfplaats gevormd. Bovendien is bodemverstoring aangetroffen t.g.v. grondbewerking.
	Aanbevelingen onderzoeksbureau (Selectieadvies)	De archeologische verwachting voor prehistorische bewoning kan daarom naar laag worden bijgesteld. Voor bewoningsresten na 1910 blijft de in het bureauonderzoek vastgestelde hoge verwachting wel gehandhaafd. KSP adviseert een bouwhistorische opname in het nog aanwezige bijgebouw i.p.v. een archeologisch onderzoek. Op basis van de bevindingen stelt KSP voor de dubbelbestemming Waarde – Archeologie 3 voor het plangebied te laten vervallen.

	Advies Monumentenhuis Brabant Op basis van het kaartmateriaal lijkt wel sprake te zijn van de aanwezigheid van een dekzandrug, waarbij de hoge archeologische verwachting voor prehistorische bewoningssporen in het oostelijk deel van het plangebied gerechtvaardigd was. (In de omgeving zijn ook vuurstenen artefacten gevonden op een akker). Het veldonderzoek heeft uitgewezen, dat sprake was van bodemverstoring, waardoor het archeologisch niveau niet meer intact was. Bovendien was sprake van vrij vochtige bodemomstandigheden, waardoor het gebied minder geschikt voor bewoning moet zijn geweest. Met het door het onderzoeksbureau gegeven selectieadvies, geen vervolgonderzoek te doen uitvoeren binnen het omschreven plangebied waarbinnen planontwikkeling is voorzien, kan worden ingestemd. Monumentenhuis Brabant adviseert, tevens in het gemeentelijk selectiebesluit op te nemen, dat het omschreven gebied wordt vrijgegeven voor de voorziene planontwikkeling en (bouw)vergunning wordt verleend door de Gemeente Sint Anthonis onder voorwaarde, dat bij eventuele toevallige vondsten hiervan melding wordt gedaan conform art. 5.10 van de Erfgoedwet, die vanaf 1 juli 2016 van kracht is. Dit kan telefonisch bij het Meldpunt Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant (tel. 06-18303225). Voorliggend archeologisch concept-rapport kan door het onderzoeksbureau definitief worden gemaakt met inachtneming van de door het Monumentenhuis Brabant in rood aangegeven opmerkingen in deze beoordeling.
--	--

Beoordeling onderzoek en rapportage

1	Administratieve gegevens rapport	
1.1	Datering en indeling rapport samenvatting, inhoudsopgave	20 december 2018
1.2	Opdrachtgever Adres, telefoon, e-mail Contactpersoon namens opdrachtgever	NIPA Milieutechniek O. Duisters
1.3	Uitvoerder	KSP Archeologie, E. van der Klooster
1.4	Bevoegd gezag Adres, telefoon, e-mail Contactpersoon namens bevoegd gezag	Gemeente Sint Anthonis Postbus 40, 5845 ZG Sint Anthonis De heer M. van den Elsen
1.5	Nummer onderzoeksmelding ARCHIS	4655016100
1.6	Locatie plangebied gemeente, plaats, toponiem, x/y coördinaten terreingrens, kadastrale informatie	Centrum Stevenshof te Stevensbeek, gemeente Sint Anthonis Delen van Oploo, sectie E, percelen 482, 483, 484 Centrumcoördinaten: 191.470 / 401.590 Begrenzing iets exacter omschrijven: 'Het onderzoeksgebied (= plangebied) wordt in het noordwesten begrensd door de Lindelaan en in het noordoosten gedeeltelijk door de Kloosterstraat en elders (?) door de bebouwing aan de Kloosterstraat 2A en 2C. In het zuidwesten wordt het gebied begrensd door overige terreindelen (?) met bos binnen hetzelfde kadastrale perceel.'
1.7	Topografische informatie plangebied kaartblad, schaal, noordpijl	Top, kaart 1: 25.000 (kaartblad ?)
1.8	Oppervlakte plangebied	Ca, 2,6 ha.

1.9	Afbakening onderzoeksgebied (plangebied maakt hiervan doorgaans deel uit)	Verschil tussen 'onderzoeksgebied' en 'plangebied' duidelijker aangeven. Termen worden in het rapport door elkaar gebruikt. Als onderzoeksgebied is gekozen voor een cirkel met een straal van 500 m rondom het plangebied.
1.10	Archeoregio NOaA (past onderzoek binnen kader Nationale Onderzoeksagenda Archeologie, bijvoorbeeld Brabantse Zandgronden)	Zuidnederlands zandgebied
1.11	Beheer en bestemming van vondsten en documentatie	KSP Archeologie te Duiven

2	Voorziene ontwikkeling (Aanleiding onderzoek) Diepte en oppervlakte voorziene bodemverstoring; indien beschikbaar: bouwtekeningen	Het kloostercomplex zal worden ingezet voor zorg, waarbij een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk is. Tevens worden 40 zorgwoningen toegevoegd aan het complex en worden 3 nieuwe schuren gebouwd. Eén van de schuren is voorzien op de locatie van een bestaande vervallen schuur., een rijksmonument (hierover vindt overleg met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed plaats). Fundering van de nieuwbouw: vermoedelijk op staal.
3.1	Doelstelling bureauonderzoek (KNA protocol 4002 Bureauonderzoek)	Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting, teneinde kansrijke zones te selecteren voor vervolgonderzoek en kansarme zones te vrijwaren.

3.2	Onderzoeksvragen (verwachte bodemopbouw, bekende archeologische gegevens, historische informatie)	• Wat is de bodemopbouw en zijn er aanwijzingen voor bodemverstoringen? • Is er binnen het plangebied een vindplaats aanwezig en/of zijn er archeologische indicatoren aangetroffen die hierop kunnen wijzen? Zo ja, wat is de aard, conserveringstoestand en datering van deze vindplaats? • Indien archeologische lagen aanwezig zijn: op welke diepte bevinden deze zich en wat is de maximale diepte? • Waaruit bestaat of bestaan deze archeologische laag of lagen? • In welke mate wordt een eventueel aanwezige vindplaats verstoord door realisatie van de geplande bodemingrepen? • Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt? • In welke mate stemmen de resultaten van het veldwerk overeen met de verwachtingen van de bureaustudie? • Wat zijn de aanbevelingen? Is nader onderzoek noodzakelijke? En zo ja, waaruit kan dit bestaan?
4	Onderzoeksstrategie en -methodiek beschrijving en verantwoording werkwijze, motivatie keuze	Raadplegen van diverse bronnen, zoals documentatie op het gebied van historie, geomorfologisch - en bodemkundig kaartmateriaal, bekende archeologische en informatie.
5	Algemeen kader archeologische regelgeving Vermelding nationale, provinciale en/of gemeentelijke regelgeving	WamZ 2007, Erfgoedwet 2016
6	Openbare planvorming m.b.t. plangebied (gemeentelijk beleid) Vermelding kader Ruimtelijke Ordening, bestemmingsplan	Dubbelbestemming Waarde-Archeologie 3 in vigerend bestemmingsplan 'Kleine Kernen' 2013 van de gemeente Sint Anthonis . Er geldt een middelhoge archeologische verwachting voor alle perioden op de gemeentelijk e archeologische waarden- en verwachtingskaart 2011.. Bij bodemingrepen groter dan 2.500 m. ² en dieper dan 0,5 m -Mv is archeologisch onderzoek noodzakelijk

7	Huidig grondgebruik plangebied op grond van eigen onderzoek op locatie, ondersteund door tekeningen/foto's/kaarten van aanwezige bebouwing; indicatie mogelijke/bekende vervuiling en verstoring	In het centrale deel van het plangebied is bebouwing aanwezig behorend bij een rijksmonumentencomplex van een ontginningsboerderij uit 1910-1911 (voormalige hooischuur). Momenteel is de bebouwing in gebruik als groepsaccommodatie in een verbouwd voormalig klooster met daaromheen tuinen.
8	Historisch onderzoek bewoning en grondgebruik ondersteund door historisch kaart- en beeldmateriaal, archiefonderzoek, bouwdoossiers, raadplegen lokale historici / archeologen, ontgrondingskaart Noord-Brabant	Op 19 ^e eeuwse kaarten loopt nog een (zand)weg door het gebied van ZO naar NW. Het gebied is dan nog niet in ontginning genomen, maar bestaat uit heide en drassig gebied. Begin 20 ^e eeuw is de omgeving van het plangebied als landbouwgrond in gebruik en ontstaat de bebouwing binnen het plangebied (1910-1911). Aanvankelijk was dit onderdeel van de voormalige modelboerderij van de N.V. Lactaria, later (vanaf 1933) kloostergebouw met school en vanaf 1934 met kerkgebouw (in het voormalige stallencomplex). Ten zuidoosten heeft een chemische wasserij gestaan, (die bodemverontreiniging heeft veroorzaakt in de grond en het grondwater tot binnen een deel van het plangebied.) NB: de opmerking op pag. 13, dat geen archieven zijn geraadpleegd omdat een gerichte vraagstelling ontbreekt, is gezien het beschikbare materiaal dat in het rapport wordt genoemd o.i. onterecht. Vanaf 1962 is het plangebied gekarteerd als tuin en boomgaard met diverse bijgebouwen. De zuidelijke vleugel is niet meer aanwezig vanaf de kaart uit 1999. 1962 is tevens het jaar dat Stevensbeek op de topografische kaarten aanwezig is.

9	Geologische en bodemkundige informatie ondersteund door kaartmateriaal, informatie grondwatertrappen, Actueel Hoogtebestand Nederland, hoogteligging NAP	Op basis van de landschappelijke ligging heeft het zuidwesten van het plangebied mogelijk al sinds het begin van het Holocene in een ven of drassige zone gelegen. Het (zuid)westelijk deel van het plangebied ligt op historisch kaartmateriaal uit de 19^e eeuw nog op de overgang van een hoger gebied naar een drassige zone. Volgens het AHN (fig. 5) lijkt het gebied op de overgang van een hogere naar lagere zone te liggen (mogelijk de uitloper van een dekzandrug). Dit beeld komt ook overeen met fig. 6, waarin het gebied wordt aangeduid als dekzandrug op horst. Het zuidwestelijk en westelijk deel liggen binnen een zone met dekzandwelingen. Historisch kaartmateriaal uit de 19^e eeuw bevestigt dit beeld. Het hoogteverschil is dus niet te wijten aan het gebruik als erf, zoals in de tekst wordt aangenomen (pag. 12 en 13). Op pag. 12 wordt aangegeven, dat er overeenstemming is in hoogte van het erf met de zuidoostelijk gelegen dekzandrug. Dat de dekzandrug doorloopt tot in het plangebied lijkt waarschijnlijk dan de aanname dat het erf in het plangebied door het gebruik is opgehoogd. De historische kaart laat tot begin 20^e eeuw ook een verhoging in het terrein zien aan de oostkant van het plangebied.
10	Bekende archeologische gegevens waaronder IKAW, AMK, lokale historische en/of archeologische verenigingen; ondersteund door kaartmateriaal o.m. uit ARCHIS (ook: onderzoeken in de omgeving) en Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant	Teen AMK terrein, 3 onderzoeeksmeldingen (o.a. Kloosterstraat 18) De heemkundekring Stevensbeek heeft aangegeven, dat op ca. 300 m ten zuidoosten van Stevensbeek op een akker een vuurstenen schrabber en een beschadigde (vuist)bijl zijn aangetroffen. (NB: is hoger gelegen gebied, zie fig. 11).

11	Archeologisch verwachtingsmodel gespecificeerd per periode	Erg veel tekst, maar geen sterke argumentatie. Archeologische vuursteenvindplaatsen komen vaak voor op overgangen van natte naar droge gebieden (gradiëntzones). Op het hoger deel grenzend aan de moerassige laagte in het zuidwestelijk deel van het plangebied geldt een hoge verwachting voor resten van jagers-verzamelaars. (Voor het westelijk deel van het plangebied is de verwachting laag). De overige geomorfologische eenheden hebben een lage verwachting voor alle perioden. Pag. 20: 'Door de ontginning in de 19^e eeuw kan de bovengrond zijn geploegd. Het plangebied is echter niet in gebruik geweest als akker, waardoor dit niet heeft hoeven gebeuren'. Dit is in tegenspraak met het onderstaande punt 8 op dezelfde pagina: 'Door landbewerking kan het archeologische vondstenniveau geheel zijn opgenomen in het plaggendek.' In de periode Neolithicum tot en met de Volle Middeleeuwen lag het plangebied vermoedelijk niet op een dekzandrug ?? De ligging al dan niet op een dekzandrug is een geomorfologisch verschijnsel dat niet gebonden is aan archeologische tijdsindelingen.
----	--	--

VELDONDERZOEK

12	Periode van uitvoering	December 2018
13.1	Doelstelling veldonderzoek (KNA Protocol 4003 IVO) (KNA Protocol 4004 Opgraven) (KNA Protocol 4007 Archeologische begeleiding)	Het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting, zoals geformuleerd in het bureauonderzoek.

13.2	Onderzoeksvragen (stemt de bodemopbouw overeen met de verwachting ,in welke mate is de bodem nog intact, is nader onderzoek nodig en zo ja in welke vorm?)	• Wat zijn de geo(morfo)logische en bodemkundige kenmerken van de ondergrond van het plangebied? • In hoeverre is de oorspronkelijke bodemopbouw intact met het oog op de eventuele aanwezigheid en gaafheid van archeologische vindplaatsen? • Bevinden zich in de ondergrond van het plangebied archeologische indicatoren en zo ja, waaruit bestaan deze? • Geven de resultaten van het veldonderzoek aanleiding tot vervolgstappen in het kader van de planontwikkeling in relatie tot de archeologische monumentenzorg?
14	Onderzoeksstrategie en -methodiek Bij proefsleuvenonderzoek, opgraving en archeologische begeleiding:: verwijzing naar en in overeenstemming met PvE (KNA Protocol 4001)	In totaal zijn 26 boringen uitgevoerd tot 0,5 meter -Mv en 11 boringen tot minimaal 2 meter -Mv. (Dit betreft een milieukundig bodemonderzoek met een andere vraagstelling dan het archeologisch booronderzoek).
15	Resultaten veldonderzoek beschrijving, interpretatie en evaluatie	Aangetroffen in het noordoostelijk deel is een beekeerdgrond. Bij boringen 3 en 4 is 15-30 cm van de onderzijde van de bouwvoor verploegd met het dekzand. Ter plaatse van het voormalig ven was de bodem humeuzer van samenstelling.
16	Toetsing archeologisch verwachtingsmodel gerelateerd aan archeologische verwachting bureauonderzoek, beantwoording onderzoeksvragen, bijstellen archeologische verwachting	In het zuidwesten van het plangebied is overal sprake van verploeging of diepere grondbewerking. In het noordoosten is ook in de ca. de helft van de boringen sprake van verploeging van de humeuze bovengrond met het dekzand. (NB: volgens pag. 20 punt 5 is het plangebied niet in gebruik geweest als akker) De (middel)hoge archeologische verwachting kan worden bijgesteld naar een lage verwachting. Aangezien de bodem in het gehele zuidwesten is verstoord en in het noordoosten grotendeels is verstoord, zijn eventueel aanwezige vuursteenvindplaatsen verloren gegaan.
	Literatuur en overige bronnen waaronder ook verwijzing KNA, internetsites etc.	Uitgebreide literatuurlijst en bronnenoverzicht opgenomen.

	Bijlagen waaronder in elk geval: verklarende woordenlijst, geologische tijdschaal, archeologische periode- indeling, (+ bij IVO: boorplan of puttenplan, boorstaten / sporenkaart, vondstenlijsten)	6 bijlagen.
--	--	-------------